

โครงการประเมินระบบนิเวศป่าและเกษตรเชิงเดี่ยวในจังหวัดน่าน เป็นการ
ศึกษาวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างระบบนิเวศป่าและเกษตรเชิงเดี่ยว กับการอยู่ดีมีสุขของ
ประชาชน ด้วยการประเมินค่าทางเศรษฐศาสตร์ที่แสดงความสัมพันธ์ดังกล่าวให้ชัดเจน
พร้อมเสนอภาพอนาคตและทางเลือกในการจัดการพื้นที่อย่างเหมาะสม

ดำเนินงาน 15 เดือน ตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2553 ถึงเดือนกันยายน 2554 ด้วยการวิจัย
แบบมีส่วนร่วมและการมีพันธะร่วมกับภาคี ในพื้นที่ลุ่มน้ำยาว 2 (ยาว-อวน-มวบ) โดยได้
ดำเนินงานไปพร้อมๆ กับ โครงการสนับสนุนทางเลือกการพัฒนาเพื่อบรรลุดูเป้าหมาย
สังคมอยู่เย็นเป็นสุข ที่ได้รับการสนับสนุนจากโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ
(UNDP) เช่นกัน

ติดต่อและสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม

วิลาวรรณ น้อยภา ผู้ประสานงานโครงการ
สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย
16/151 ถนนบอนด์สตรีท เมืองทองธานี อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี 11120
โทร. 0 2503 3333 ต่อ 505 หรือ 08 9161 5789
Website: <http://www.tei.or.th> E-mail: wilavan@tei.or.th

โครงการประเมินระบบนิเวศป่า และเกษตรเชิงเดี่ยวในจังหวัดน่าน

เอกสารโครงการ ฉบับที่ 4 เดือนตุลาคม 2553

สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย
...iland Environment Institute

ข้อมูลจังหวัดน่าน...ที่ควรรู้

พื้นที่ต้นน้ำ: พื้นที่ 12,163.21 ตารางกิโลเมตรของจังหวัดน่าน ส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูงและเทือกเขาสูงชัน ซึ่งเป็นต้นลำค้ำคัญของแม่น้ำต่างๆ ประมาณร้อยละ 85 ของพื้นที่จังหวัด ที่เหลือเป็นพื้นที่ราบเพื่อการอยู่อาศัยและพื้นที่เกษตรกรรม ร้อยละ 15

เกือบครึ่งจังหวัดเป็นพื้นที่อนุรักษ์: มีอุทยานแห่งชาติ 5 แห่ง เตรียมประกาศเป็นอุทยานฯ อีก 2 แห่ง วนอุทยานและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า 2 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 45 ของพื้นที่จังหวัด

ประกันราคาข้าวโพดเริ่มมา ปาลดลง: ตั้งแต่ปี 2550 เป็นต้นมา หลังนโยบายรับจํานําผลผลิตการเกษตร และนโยบายรับประกันรายได้เกษตรกร ส่งผลให้พื้นที่การปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มีการเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน จนมีพื้นที่ 8.5 แสนไร่ ในปี 2553 ในขณะที่พื้นที่ป่าไม้ซึ่งลดลงต่อเนื่อง

ประชากรมีแนวโน้มลดลง: ปัจจุบันมีประชากร 477,662 คน 146,988 หลังคาเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรกร ร้อยละ 70 สัดส่วนประชากรชาย:หญิงเท่ากับ 1:0.9 มีอัตราการเกิดสูงกว่าอัตราตาย แต่จำนวนประชากรมีแนวโน้มลดลง

ก้าวหน้าในการพัฒนาคนแต่ยังยากจนอยู่: จังหวัดน่านมีความก้าวหน้าในด้านชีวิตครอบครัวและชุมชน และด้านชีวิตการงาน เป็นลำดับที่ 18 และ 20 ของประเทศ แต่มีสัดส่วนคนจน อยู่ในลำดับที่ 74 ของประเทศ

ก่อเกิดการบวชป่าสืบชะตาแม่น้ำ: เป็นแห่งแรกของประเทศที่ประยุกต์ใช้พิธีกรรมทางศาสนาใช้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ตั้งแต่ปี 2533 ซึ่งได้ขยายผลไปสู่พื้นที่ต่างๆ ของประเทศอย่างกว้างขวาง

ต้นแบบภาคประชาสังคม: การร่วมคิดร่วมทำจนเกิดเป็นกลุ่มและองค์กรต่างๆ ได้มีพัฒนาการมาอย่างยาวนาน มีรวมตัวกันและมีบทบาทในการพัฒนาจังหวัดชัดเจน ได้รับการยอมรับทั้งในและต่างประเทศ

ข้อมูลและความก้าวหน้าเกี่ยวกับโครงการ

ตั้งคณะทำงานระดับตำบล: ต.อวน อ.บัว ต.ป่าแลงหลวง และ ต.พงษ์ อ.สันติสุข ซึ่งได้รับการคัดเลือกพื้นที่ศึกษา ได้แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อร่วมดำเนินการศึกษาวิจัย และนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาท้องถิ่น โดยจะมีการประชุมร่วมกันเดือนละครั้ง

ผลการแลกเปลี่ยนและระดมความคิดเห็นของคณะทำงาน:

ทรัพยากรเปลี่ยนแปลง: พื้นที่ป่าธรรมชาติตามพื้นที่สูงและพื้นที่ปลูกข้าวบริเวณที่ราบได้ถูกเปลี่ยนเป็นพื้นที่เกษตรกรรมเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ แหล่งน้ำตื้นเขิน ไม่เพียงพอในการเกษตร ในบางช่วงมีการปนเปื้อนของสารเคมีที่ใช้ในการเกษตร จนไม่สามารถนำมาใช้อุปโภค ในขณะที่ต้องประสบปัญหาน้ำหลากในช่วงฤดูฝน พบการพังทลายของหน้าดินรุนแรงและบ่อยขึ้น เกิดไฟป่าและหมอกควันในหน้าแล้งกระจายทั่วพื้นที่

สังคมและสุขภาพเปลี่ยนไป: ชุมชนมีรายได้เพิ่มเติมแต่หนี้สินก็เพิ่มขึ้นด้วย เพราะต้นทุนการเกษตรสูงขึ้น ต้องพึ่งพากลุ่มยืมเงินสูงชันด้วย พบการปนเปื้อนของสารเคมีในเลือดของผู้ที่เข้าตรวจส่วนใหญ่ สังคมในชุมชนเปลี่ยนไป มีการจ้างแรงงานเข้ามา

ทัศนคติต่อ “ความอยู่ดีมีสุข”: สิ่งที่คิดถึงเป็นลำดับแรกๆ ได้แก่ **การมีสุขภาพที่ดี** ไม่มีโรคภัยไข้เจ็บ มีความสุขทั้งทางกายและใจ **การมีความมั่นคงในชีวิต** ด้านอาชีพและที่ดินทำกิน รวมทั้งการไม่มีภัยธรรมชาติ **การมีสังคมน่าอยู่** ซึ่งคนในชุมชนมีการมีส่วนร่วมในการพัฒนา และ**การมีสิ่งพื้นฐานในการดำรงชีวิต** ได้แก่ อาหาร และน้ำสะอาด เป็นต้น

วิสัยทัศน์การพัฒนาจังหวัดน่าน

“เมืองสงบสุข ธรรมชาติสมบูรณ์ คุณภาพชีวิตดี วิถีประชาพอเพียง”

การดำเนินงานโครงการฯ ในระยะต่อไป จะให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์แหล่งทรัพยากร การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน และความอยู่ดีมีสุขของท้องถิ่น